

# ÍNDIX

PROPÒSIT I CONTINGUT .....	19
SUMARI.....	21
INTRODUCCIÓ: GENERALITATS SOBRE ELS BOSCOS .....	25
Què es denomina <i>superfície forestal</i> ? .....	25
Evolució de la superfície forestal .....	26
Els beneficis del bosc .....	28
La por de la desforestació.....	31
La importància del bosc a Catalunya .....	33
El bosc com a símbol espiritual.....	36
Els emblemes polítics i els boscos.....	38
Materialisme i idealisme boscats .....	40

## PRIMERA PART

### Evolució històrica dels boscos europeus. El cas particular de les Espanyes

1. CREACIÓ, EVOLUCIÓ, CONSOLIDACIÓ I LIMITACIONS DEL DRET DE PROPIETAT .....	45
La propietat en els primers segles de la història de Roma .....	45
Naixement dels latifundis i primeres reformes agràries .....	46
La propietat directa i la propietat útil de la terra a l'època feudal .....	48
La propietat forestal medieval de les comunitats de veïns i dels municipis.....	49

Els remences i la propietat absoluta de la terra.....	52
La terra amortitzada de les mans mortes.....	53
Els reis absoluts. La política forestal passa a dependre de la marina de guerra.....	54
La Revolució Francesa. La propietat com a dret subjectiu absolut, exclusiu i perpetu.....	57
Les funcions socials de la propietat moderna. Límits als drets dels propietaris .....	58
2. NAIXEMENT DE LA SILVICULTURA I DE LA DESCONFIANÇA EN LA CAPACITAT DELS PROPIETARIS PER GESTIONAR ELS SEUS BOSCOS .....	61
Johann Heinrich Cotta .....	61
Inici de la silvicultura a les Espanyes .....	64
3. DESAMORTITZACIÓ I VENDA DE BOSCOS DE PROPIETAT COL·LECTIVA I DE LES MANS MORTES.....	67
Revolucions camperoles contra els abusos feudals.....	67
De l'organització estamental a l'organització en classes.....	68
Primers intents de desamortització a les Espanyes .....	69
Les desamortitzacions de Mendizabal i de Pascual Madoz .	71
Configuració actual de la propietat forestal a les Espanyes.	72
4. POLÍTICA FORESTAL A LES ESPANYES ENTRE EL 1859 I EL FINAL DE LA SEGONA REPÚBLICA .....	75
Capitalisme i anticapitalisme forestals .....	75
El catàleg de boscos d'utilitat pública.....	76
L'Estat desplaça els ajuntaments i veïns de la gestió dels boscos d'utilitat pública .....	79
Les repoblacions segons la política forestal de les Espanyes ..	80
Primers intents de regulació del bosc privat.....	82
El dèficit tradicional de productes forestals a les Espanyes .	84
El rescat de béns comunals.....	86

5. EL FRANQUISME. PAROXISME DE L'ADMINISTRACIÓ FORESTAL CENTRALITZADA.....	89
L'Administració forestal de la dictadura. Una peça més en l'engranatge unificador.....	89
La croada repobladora de la dictadura. El Patrimonio Forestal del Estado .....	92
El bosc privat durant el franquisme.....	97
Nacionalisme industrial. El cas particular de la producció de cel·lulosa .....	99
Les serradores de l'Estat i les importacions durant la dictadura.....	105
La creació de l'Instituto Nacional para la Conservación de la Naturaleza (ICONA) .....	106

#### SEGONA PART

La política forestal a Catalunya des del segle XVIII fins al restabliment de la Generalitat provisional l'any 1975

6. EL BOSC AL SEGLE XVIII.....	115
La propietat agrària catalana a la primeria del segle XVIII ...	115
El creixement de la vinya i del conreu de la patata i la reducció del bosc .....	116
La progressiva transformació dels boscos comunals .....	119
L'aplicació de les reials ordenances de Montes de la Marina i d'Aumento y Conservación de Montes y Plantíos ....	120
Crítiques de Barba i Roca a l'aplicació de les reials ordenances.....	122
La contravisió de la Reial Junta de Comerç de Barcelona ..	124
Inici de la indústria del suro.....	126
7. L'ESTAT CENTRALISTA LIBERAL I LA DESAMORTITZACIÓ DEL SEGLE XIX.....	129
Transformacions liberals.....	129
La Constitució de Cadis.....	130

L'aplicació de la desamortització de Pascual Madoz. El Catàleg a Catalunya .....	133
La gestió dels boscos privats durant el segle XIX.....	135
La creació de l'Institut Català de Sant Isidre (IACSI) .....	137
La contribució territorial i el cadastre.....	139
El Sexenni Democràtic. L'intent de Pi i Margall de contrarestar alguns efectes negatius de la desamortització.....	142
8. EL RETORN DELS BORBÓ. L'ESTAT ES FA CÀRREC DE LA GESTIÓ DELS BOSCOS PÚBLICS .....	145
Creació i consolidació dels districtes forestals .....	145
La conflictivitat generada per la pèrdua de la capacitat gestora dels municipis sobre els boscos propietat seva.....	147
L'ensenyament agrícola i forestal a Catalunya durant el segle XIX.....	150
Enginyers catalans a l'Administració forestal de les Espanyes de la segona meitat del segle XIX .....	157
Inicis de l'associacionisme obrer en el sector forestal.....	162
9. EL BOSC A L'AGENDA POLÍTICA DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA.....	167
La Conselleria de Serveis Forestals.....	167
Encàrrec d'un estudi sobre els boscos a Manuel Raventós..	171
Catalunya, un país sense mapa topogràfic .....	177
El mapa geogràfic i geològic de la província de Barcelona del 1869.....	181
Mapes temàtics. El mapa forestal de les Espanyes.....	183
Primera proposta de creació d'un parc nacional català.....	186
La Unió Rodellaire.....	187
10. DISSOLUCIÓ DE LA MANCOMUNITAT. LA SETMANA FORESTAL DE BARCELONA DE 1929 .....	189
El retorn del Consejo Provincial de Fomento de Barcelona..	189

L'anàlisi de Maspons sobre la política forestal de l'Estat ....	193
Les idees de Luis Ferrer sobre la gestió dels boscos particulars, presentades a la Setmana Forestal de Barcelona de 1929 .....	197
El Patronat de la Muntanya del Montseny .....	200
Esplendor i estancament de la indústria surera .....	201
<b>I I. PANORAMA FORESTAL DURANT LA GENERALITAT DE CATALUNYA REPUBLICANA .....</b>	<b>205</b>
Diferències entre la política forestal i les polítiques agrícoles i ramaderes.....	205
<i>Les Instruccions per a regular els aprofitaments dels boscos de propietat particular i llur policia.....</i>	<i>209</i>
Intents repobladors .....	212
El Bienni Negre. Paràlisi de les polítiques forestals .....	214
Col·lectivitzacions en la indústria forestal.....	216
El projecte de decret per a la socialització de la riquesa forestal.....	219
Reproducció dels esquemes de política forestal de la Restauració i de la dictadura de Primo de Rivera .....	222
<b>I 2. TRENTA-SIS ANYS D'APLICACIÓ DE LA POLÍTICA FORESTAL FRANQUISTA.....</b>	<b>225</b>
Incidència relativa del domini inicial de l'autoritarisme.....	225
Aparició de les primeres esquerdes en la política unidimensional del Govern central .....	229
Les repoblacions del Tibidabo iniciades l'any 1940 .....	231
La creació a Barcelona del Servei Provincial d'Extinció d'Incendis i Salvaments (1962).....	231
Les urbanitzacions en sòl forestal iniciades als anys seixanta del segle xx .....	234
La creació del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac utilitzant la Llei del sòl .....	235

El Pla General Metropolità de Barcelona de 1975 .....	236
Evolució de la indústria forestal .....	237
Eliminació i renaixement de les organitzacions sindicals i les associacions de propietaris.....	241
13. EL RESTABLIMENT PROVISIONAL DE LA GENERALITAT (1975- 1980) .....	245
La Institució Catalana d'Estudis Agraris (ICEA) .....	245
Les Jornades d'Agricultura a les zones del Pirineu Català de 1979 .....	248

### TERCERA PART

#### Circumstàncies estructurals que condicionen la política forestal catalana

14. ESTRUCTURA I DISTRIBUCIÓ DE LA PROPIETAT FORESTAL PÚBLICA I PRIVADA.....	255
Primacia de la propietat privada dels boscos sobre la pú- blica.....	255
Atomització de la propietat particular. El predomini de finques forestals de menys de 25 hectàrees.....	258
Propietat forestal municipal .....	261
Idiosincràsia de la propietat forestal privada i pública cata- lana.....	262
Unió de Pagesos .....	266
Institut Agrícola Català de Sant Isidre.....	266
Consorci Forestal de Catalunya.....	268
Federació Catalana d'Associacions de Propietaris Forestals (BOSCAT) .....	269
Associació d'Entitats Locals Propietàries Forestals a Ca- talunya (ELFOCAT) .....	271
15. LA VIABILITAT ECONÒMICA DEL BOSC CATALÀ.....	273
Boscos autosuficients i boscos assistits .....	273

Beneficis monetaris i rendibilitat dels boscos del país .....	275
Llista de boscos autosuficients.....	279
16. LA INFLUÈNCIA DE L'ECOLOGISME. EL CAS DE LA PLUJA ÀCIDA DE CERCS .....	283
Integració de l'ecologisme al món polític .....	283
Alternativa Verda i la pluja àcida .....	287
El bosc català vist pels moviments ecologistes dels anys setanta del segle xx.....	292

#### QUARTA PART

#### Anàlisi crítica de la política forestal aplicada a Catalunya entre els anys 1980 i 2014

17. INICIS DE LA GENERALITAT CONSTITUCIONAL I APROVACIÓ DE LA LLEI FORESTAL CATALANA .....	301
L'Estatut d'Autonomia de Catalunya. La gestió forestal, competència compartida amb l'Estat.....	301
Les jornades tècniques de Castelldefels amb representants de les principals administracions forestals europees (1981)	305
El programa “Neteja de Boscos” per a persones aturades per a la producció de biomassa (1982) .....	308
Biomassa i electricitat.....	310
Continuïtat de la proposta de “netejar boscos” amb aturats .	311
La creació de la Direcció General de Prevenció d'Incendis i de Salvaments (1980).....	313
Els incendis forestals dels anys vuitanta .....	314
El Programa “Foc Verd” (1987) .....	317
La prevenció d'incendis als municipis de les comarques de Barcelona.....	321
La protecció dels aiguamolls de l'Empordà i de la zona volcànica de la Garrotxa .....	322

La Llei forestal de Catalunya de 1988. Obertura potencial de noves vies.....	326
Primer Congrés Forestal Català (1988) .....	331
Aplicació pràctica dels nous instruments legals i polítics....	332
18. EL PLANEJAMENT FORESTAL GENERAL .....	335
El primer Pla General Forestal aprovat el 1994 .....	335
Manca de consens en el primer Pla .....	338
Valoracions de la diagnosi del Pla sobre el sector forestal...	341
Els anys noranta, una època rica en decisions polítiques forestals.....	344
Manca de concreció sobre el finançament del Pla.....	346
Reflexions sobre el procés d'elaboració del Segon Pla General Forestal i sobre el retard a aprovar-lo l'any 2014.....	349
La Generalitat incompleix la Llei forestal .....	354
Valoració de les tres versions del Segon Pla General Forestal	356
La insuficiència de la diagnosi del sector forestal feta a través d'una anàlisi DAFO .....	357
Encara som a la protohistòria forestal catalana? .....	359
19. RECURSOS PÚBLICS I PRIVATS DESTINATS ALS BOSCOS CATALANS.....	361
Pressupostos públics anuals i política forestal real.....	361
Els recursos disponibles de la Direcció General del Medi Natural en relació amb les necessitats del país .....	363
Les aportacions públiques d'altres administracions.....	365
Anàlisi del pressupost de 2014 de l'Administració forestal. Les consignacions per personal (51,62 %) i despesa corrent (22,78 %) sumen el 74,4 % del pressupost .....	368
Poca inversió en silvicultura directa (12,63 % l'any 2014).	369
La vigilància s'emporta la quarta part del pressupost forestal .....	371



Les inversions de la resta d'institucions en silvicultura pràctica tampoc supera el 13 % dels seus pressupostos .....	373
Desequilibri entre les despeses per control i les despeses per foment.....	374
Les aportacions privades als boscos.....	378
Suma dels recursos públics i privats invertits el 2014 en la superfície forestal .....	380
<b>20. CONTINUACIÓ DE LA GESTIÓ CENTRALITZADA I AUTORITÀRIA DELS BOSCOS PÚBLICS CATALOGATS PERTANYENTS ALS AJUNTAMENTS .....</b>	<b>381</b>
El Govern desisteix de qualsevol nova legitimitat compartida .....	381
Baixa rendibilitat dels boscos municipals.....	384
Desacord de l'Administració forestal amb una part de la societat catalana .....	388
La lluita de l'Administració forestal contra altres opcions de gestió. El cas de la Pobla de Lillet .....	392
Subhastes i pla d'ordenació al bosc municipal de Catllaràs	394
La Generalitat sanciona l'Ajuntament de la Pobla de Lillet	397
La passivitat dels ajuntaments propietaris.....	400
Els Grups de l'Alt Pirineu (GAP) .....	402
<b>21. LA POLÍTICA DELS BOSCOS PRIVATS DELS DARRERS VINT-I-DOS ANYS NO POT FRENAR L'ABANDONAMENT SILVÍCOLA DE LA MAJOR PART DE BOSCATGES .....</b>	<b>405</b>
El Centre de la Propietat Forestal (CPF) i el Pla Tècnic de Gestió i Millora Forestal .....	405
Una política forestal pensada per al 5 % dels propietaris i el 67 % de la superfície forestal privada.....	407
La participació de la propietat privada en la política de la Generalitat no supera el 30 % dels propietaris de més de	

25 hectàrees, ni el 27 % de tota la superfície forestal privada del país .....	409
El planejament del bosc privat .....	411
Els ajuts públics han beneficiat essencialment el 0,13 % de la totalitat de propietaris i el 7 % de la superfície forestal privada.....	413
El debat entre els ajuts públics per la inversió productiva i la defensa del bosc i els ajuts entesos com a subsidi .....	414
La gestió associada a les comarques de Barcelona .....	417
Instruments per a la planificació i la gestió associades. Preferència del Govern pels models estatals de planejament ...	422
L'associacionisme forestal i la Generalitat de Catalunya.....	424
Balanç de l'aplicació de la nova política del bosc privat en la superfície forestal.....	426
<b>22. ELS INCENDIS FORESTALS .....</b>	<b>431</b>
Protecció contra els efectes dels incendis forestals.....	431
La lluita contra els incendis i els seus efectes és la branca més desenvolupada de la política forestal catalana .....	434
L'estadística dels darrers quaranta-tres anys .....	435
La prevenció d'incendis a les comarques de Barcelona.....	437
El resultat dels plans municipals de prevenció .....	442
La Generalitat de Catalunya no desenvolupa els plans de prevenció municipal definits en la Llei forestal.....	445
Els bombers de la Generalitat i la prevenció .....	447
Dificultats de cooperació entre els actors de la prevenció i de l'extinció .....	452
Les noves estratègies d'extinció iniciades el 1999.....	454
Clarobscur de les Agrupacions de Defensa Forestal (ADF)	458
Programes governamentals d'ajut a la restauració de zones cremades.....	461

Les assegurances relacionades amb els incendis forestals ....	463
23. IMPRUDENT CROADA PER L'INCREMENT DELS ESPAIS PROTEGITS	465
La configuració del paisatge .....	465
Primeres lleis urbanístiques .....	467
El planejament territorial .....	469
Les dificultats per aplicar a Europa la idea d'espai protegit nascuda als Estats Units .....	471
Primers espais protegits a Catalunya.....	475
La Llei d'espais protegits i la seva aplicació.....	476
Espais immobilitzats i espais evolutius .....	480
L'administració centralitzada dels espais protegits.....	483
Mantenir l'espai immòbil és caríssim .....	484
Gestionar els canvis es més eficient però més difícil.....	485
Mitificació de les àrees protegides i hipocresia. El cas de l'embassament de Vallfornés .....	486
Incoherències de la dicotomia "espai d'interès natural / espai sense interès natural". L'exemple del Vallès Occidental .....	489
24. LA INDÚSTRIA FORESTAL, PEÇA CLAU PER GARANTIR LA GESTIÓ EFICIENT DELS BOSCOS .....	495
Presència de la indústria forestal a Catalunya .....	495
Factors que dificulten el desenvolupament de la indústria de primera transformació.....	499
Desacord entre productors de fusta i indústria .....	500
La política industrial del Govern.....	501
Consolidació de la indústria i l'exportació o gestió forestal assistida.....	504
BREU COROL·LARI .....	505
Primeres polítiques forestals modernes i naixement de la silvicultura.....	505
Els boscos públics catalogats de les Espanyes.....	506

Traspàs de les competències forestals de l'Estat a la Generalitat.....	509
Resultats de les polítiques del bosc privat dels darrers vint-i-dos anys .....	512
La continuïtat de les polítiques sobre els boscos públics catalogats.....	514
Quin és el futur de la política forestal?.....	516

## PROPÒSIT I CONTINGUT

Aquest llibre es proposa explicar com s'ha desenvolupat i es desenvolupa a Catalunya la política forestal moderna.

Les regulacions forestals naixeren a Europa a partir de la reducció dels boscos, originada pel descobriment i desplegament de l'agricultura i la ramaderia. Els seus objectius inicials eren els de garantir el dret de propietat i els drets d'aprofitament de la seva producció.

A partir del segle XVIII, aquest retrocés s'intensificà. Va fer perillar el subministrament dels productes boscos bàsics, i va produir alteracions en el funcionament dels sistemes ambientals. Això engendrà noves decisions polítiques reguladores, en el que podem considerar inici de la política forestal moderna. Al mateix temps va originar la invenció de tecnologies més racionals per a l'aprofitament del bosc, com la silvicultura.

El text té una introducció sobre generalitats dels boscos i, a continuació, es divideix en quatre parts. La primera repassa l'evolució d'aquestes disposicions fins ben entrat el segle XX, en el marc europeu i de les Espanyes. La segona analitza la seva aplicació a Catalunya, des del segle XVIII fins al final de la transició política que va seguir a la dictadura franquista. La tercera fa un balanç d'algunes circumstàncies estructurals que condicionen la política forestal catalana actual. I, finalment, la quarta examina la política forestal aplicada per la Generalitat de Catalunya i al-

tres institucions, des de la constitució del Parlament, l'any 1980, fins a l'any 2014. És a dir, durant trenta-quatre anys.

En un corol·lari final es crida l'atenció sobre l'actual caràcter immobilitzat de la majoria de boscos catalans, que no canvien d'estat ni de condició, i que en els casos més favorables ni milloren ni empitjoren, però que quan les coses van mal dades tendeixen a degradar-se. Es fa notar, també, que perfeccionar la situació actual solament serà possible amb un canvi de mentalitat de l'Administració forestal i dels propietaris de boscos.

Molta gent considera que la història és interpretable, perquè les possibilitats de permutar i combinar els fets registrats equival pràcticament a un nombre infinit de fets. D'acord amb aquesta idea, les opinions que recull aquest text no són, per descomptat, veritats universals; no passen de ser unes veritats entre moltes altres. L'obra tampoc pretén estar a la moda, i procura defugir tot tipus de sentimentalisme hipòcrita i ornamental.

D'altra banda, encara que en el text es posin de manifest desacords amb certes polítiques i decisions, s'ha intentat no menysprear ningú, amb el convenciment que molts clàssics tenen raó quan diuen que, d'una manera o altra, tots som deutors dels somnis d'altres.

## SUMARI

És prou conegut que, sempre que el sòl i el clima ho permeten, la vegetació té tendència a cobrir qualsevol territori, formant arquetipus diferents, que a grans trets classifiquem com a prats, boscos, arbúcies o brolles.

Aquestes unitats formen el primer esglaó de qualsevol sistema viu, ja que són els únics que poden transformar l'energia que ve del sol en molècules orgàniques, les quals serviran per alimentar els animals herbívors, que al seu torn nodriran els carnívors.

Aquesta mena de cadena prehistòrica es va anar transformant a mesura que l'home descobria els mecanismes reproductors de plantes i animals. A partir d'aquest moment abandonà la caça i la recol·lecció per produir en abundància les plantes i els animals que havia après a domesticar.

La conseqüència va ser un canvi ràpid del paisatge, en especialitzar-se molts sòls en el conreu i la pastura. Com que, en general, les zones més bones per a aquests menesters novells estaven cobertes per boscos, els nostres avantpassats van haver de talar-los per fer possible la nova economia.

La vella organització, amb àrees de boscos més o menys contínues que cobrien bona part del planeta, va haver de deixar pas a un mosaic de sòls agrícoles, ramaders i forestals.

El bosc —en no poder competir amb les rendes de les noves activitats, ni en quantitat, ni en temps per a obtenir-les— va recular a les zones que no eren aptes per l'agricultura o la ramaderia.

El record dels primigenis mantells de florestes, que cobrien bona part del món a l'inici de les civilitzacions, es va anar transformant generació rere generació fins arribar a l'organització actual del territori. Els homes i dones que ens han precedit volien sobreviure, com quasi tots nosaltres.

Però el bosc que quedava produïa articles tan imprescindibles com combustible o materials per a la construcció, que també s'havien de garantir. Els homes antics ho van aconseguir localment amb els seus coneixements pràctics, encara que a mesura que la població i la demanda creixien el subministrament esdevenia més difícil.

Per això, els regnes absolutistes acabaren imposant mesures dràstiques per evitar certes actuacions unilaterals dels particulars i dels ajuntaments. Volien garantir, sobretot, la fusta necessària per a les armades de guerra. Naixia així la política forestal moderna, que intentava reglamentar els aprofitaments per a cobrir les necessitats de les monarquies.

Els il·lustrats, en relacionar els coneixements tradicionals amb la ciència del moment, varen inventar a finals del segle XVIII la silvicultura, la tecnociència que aprofita el bosc sense destruir-lo.

Aquells silvicultors creien que només l'Estat era capaç de mantenir uns boscos olímpics, els d'arbres de més de cent anys, perquè la iniciativa privada, deien, només cercava el benefici immediat.

Aquesta posició va trobar bona acollida entre tots aquells que no confiaven en l'economia de mercat. Per exemple, els líders de la vella societat estamental o els partidaris del control estatal estricte i centralitzat de l'aprofitament dels boscos.

Els liberals, que creien que sols l'interès de l'individu és apte per a multiplicar els béns econòmics d'un país i els privats, que havien gestionat correctament les seves bosquíries durant decennis, varen quedar desconcertats.



A les Espanyes també triomfaren aquests posicionaments conservadors, i l'Estat va desposseir els ajuntaments i els veïns propietaris de bosquíes comunals del dret medieval de gestionar els seus boscos.

És veritat, però, que amos de boscos particulars no van estar sotmesos a aquest control i van tenir un ampli marge de manobra, més proper al liberalisme.

En traspasar-se les competències forestals de l'Estat a la Generalitat de Catalunya, les polítiques governamentals varen continuar les velles estratègies, tot i que, per exemple, la Llei forestal catalana obre la possibilitat de tornar als ajuntaments que vulguin la gestió dels seus boscos.

En l'àmbit de les florestes particulars, el Govern català i alguna associació de propietaris varen pactar, per primer cop en la història forestal de les Espanyes, que el bosc privat fos considerat un patrimoni que calia defensar de les lleis del mercat, a canvi del compromís dels particulars de planificar els seus aprofitaments forestals.

Aquesta renúncia als mercats ha fet dependre quasi tota la política forestal catalana dels pressupostos públics. Com que els diners que hi ha són escassos, les polítiques endegades han incidit sobre una ínfima part de la superfície forestal.

Podem dir, sense por d'equivocar-nos, que la majoria de boscos catalans determinats per aquestes polítiques són boscos immobilitzats.

Els canvis en aquesta situació, si han de produir-se, requeriran com a primer pas que l'Administració forestal passi d'una gestió vertical i autoritària a una gestió compartida, i que els propietaris de boscos evolucionin de les actituds individualistes i passives d'avui a capteniments actius i associats.

# INTRODUCCIÓ: GENERALITATS SOBRE ELS BOSCOS

## QUÈ ES DENOMINA SUPERFÍCIE FORESTAL?

En la tradició europea, es considera superfície forestal el conjunt de terrenys arbrats (bosc) o amb altres formacions vegetals i els erms. No entren dins d'aquesta classificació els terrenys conreats i els terrenys ocupats per àrees urbanitzades o per infraestructures artificials.

En altres racons del món, la superfície forestal coincideix exclusivament amb el bosc, entre altres raons perquè es difícil definir com a forestals els grans deserts africans, les cadenes muntanyoses de l'Himàlaia o les superfícies de Groenlàndia cobertes permanentment pel gel.

Aquests indrets es troben fora de l'Europa central i mediterrània, que és on es va inventar la primera definició. En aquesta obra, en tractar de la història i política forestals ens referirem a la superfície forestal precisada a l'inici. Quan de manera singular parlem de la superfície forestal arbrada utilitzarem, preferentment, el concepte *bosc*.

A les Espanyes, quan es va crear la primera escola forestal, fa més de cent cinquanta anys, no es van prendre com a referents els termes castellans *bosque* o *forestal*, perquè es va preferir un concepte que abastés no solament els boscos sinó, també, el conjunt de singularitats i fenòmens que caracteritzen les muntanyes, com per exemple el règim torrencial dels rius, les allaus, les pastures, les zones arbustives, les àrees degradades i altres particularitats.

Per posar de manifest aquesta diversitat, es va adoptar el concepte *monte*, que s'entenia com tota terra sense conrear coberta d'arbres, arbúcies o altres vegetals. D'aquí que en castellà es parli de *ingeniero de Montes*, *Ley de montes*, *monte de utilidad pública*, *catálogo de montes...*

A Catalunya la Mancomunitat va usar, als anys vint del segle passat, la locució *forestal*, per exemple, en crear el Servei Forestal i de Boscos.

La Generalitat de la Segona República va utilitzar sovint el terme *mont*, que és sinònim de muntanya i que té una gran presència en la nostra toponímia (Montsant, Montmaneu, Montsec, Montserrat, Mont Caro, Montnegre, etc.), i va dir *Llei de monts* o *enginyer de monts*.

La Generalitat de Catalunya actual ha emprat molt el vocable *forest*, que és equivalent a bosc, i s'ha referit, per tant, als *enginyers de forest* o a les *forests d'utilitat pública*.

En aquest paper s'utilitzen prioritàriament els termes *forestal* i *bosc*. Així, es podrà llegir *enginyer forestal*, *bosc d'utilitat pública*, *llei forestal*, *bosc de Das*, etc.

## EVOLUCIÓ DE LA SUPERFÍCIE FORESTAL

Dels 13.000 milions d'hectàrees (ha) que ocupen els continents, 4.000 milions, és a dir, el 30 %, són boscos.

Aquest percentatge no és estable, varia d'acord amb algunes lògiques culturals. De manera general, pot dir-se que com més desenvolupament de l'agricultura i de la ramaderia, menys superfície forestal, i que com menys exuberància agrícola i ramadera (que és exactament el que passa ara, a començaments del segle XXI, a casa nostra), més boscúria.

Això pot aplicar-se de la mateixa manera a la urbanització i a les infraestructures que, segons com bufen el mercat immobiliari i

la renda del país, creixen sobre la superfície forestal o la superfície agrícola, sense que, la major part de vegades, el boscam hi pugui competir ni dir “aquesta boca és meva”.

Avui, en moltes societats, aquest vaivé de la superfície forestal està contrarestat, amb més decisió o menys, pel convenciment que els boscos tenen un paper ambiental o socioeconòmic important i que se n’ha de frenar la reducció.

Tanmateix, en contra del que pot semblar de primer cop d’ull —sobretot per als ciutadans de grans àrees metropolitanes o per als que viuen o fan turisme a les costes i alguns paratges dels massissos alpins, on la construcció és densa i intensiva—, l’extensió que ocupa el sòl més urbanitzat no pot comparar-se, encara, amb l’amplada territorial del bosc, ni al món ni a les comarques catalanes.

A les 323.000 hectàrees de la superpoblada Regió Metropolitana de Barcelona, per exemple, hi havia l’any 1992 quasi 45.000 hectàrees (el 14 %) de sòl urbà, i creixia a un ritme de 1.000 hectàrees anuals. La resta era superfície forestal i agrícola. Per tant, si aquest ritme es mantingués (de fet va aturar-se amb la crisi de la construcció a inicis del 2008) i si la societat catalana decidís eliminar els boscos metropolitans i la resta de superfície forestal i substituir-los per urbanització i infraestructures, caldrien més o menys 200 anys per aconseguir-ho.

Si això és el que succeeix en una zona densament habitada, imaginem el temps que hauria de passar i la població que hi hauria d’haver perquè tota la superfície forestal de Catalunya o tots els boscos del planeta fossin engolits per la urbanització.

A Europa, en general, les terres més planes i de més qualitat, que en un període determinat dels 4.540 milions d’anys de vida de la Terra eren el suport dels millors boscos, avui són terrenys agrícoles o urbanitzats.

Les planes de França, Anglaterra i Alemanya, l’altiplà ibèric o la plana de Vic són ara grans àrees agrícoles, després que els

homes transformessin centenars de milers d'hectàrees forestals per organitzar noves cultures més enllà de les basades en la caça i la recol·lecció.

Avui, la desforestació per canviar l'ús de la superfície forestal es fa lluny de la vella Europa, però a molts dels seus habitants els preocupa que a la resta del món es faci el que ja varen fer els seus avantpassats.

En molts països en desenvolupament hi ha qui lluita perquè “una terra sense homes sigui per als homes sense terra”, mentre que en zones amb rendes altes alguns demanen d'immobilitzar els boscos, perquè creuen que això evitarà que s'acabi la vida al planeta.

Els pocs boscos verges de l'Amazònia, dels límits boreals o d'altres regions escassament poblades són sistemes que funcionen perfectament sense la intervenció de l'home. Van tirant i evolucionen en funció dels canvis que es produeixen en el context climàtic en què viuen, i només un sotrac ambiental radical o una catàstrofe pot fer-los desaparèixer.

En canvi, els boscos i la resta de superfícies forestals situades en zones humanitzades, que estan sotmeses a una insistent pressió humana i a les quals es demana que proporcionin serveis de tota mena, necessiten més o menys intensitat de gestió, si se'n vol assegurar la persistència.

## ELS BENEFICIS DEL BOSC

Amb el seu creixement i decreixement la superfície forestal ha ofert, ofereix i oferirà moltes coses als habitants del món.

A més del gran paper territorial que té, aquesta superfície pot produir directament rendes monetàries o amb espècie; beneficis de caràcter social i ambiental, i, indirectament, nodreix llargues cadenes industrials, comercials, universitàries, funcionàries, de comunicació i moltes més, que usen els boscos i els seus productes com a matèria primera de totes o d'alguna de les seves activitats.

Al bosc, les tasques humanes més antigues són la recol·lecció i la caça, que avui continuen a tota vela, tant als països desenvolupats com als països en desenvolupament. Les segueix l'ús dels arbres per a combustible, material de construcció i cent mil usos més. Fins a finals del segle XIX, la construcció de vaixells, que van ser el tipus de transport més important durant milers d'anys, va marcar les polítiques forestals.

A mesura que s'avançà en la construcció naval, les naus varen ser més grans i es va necessitar més fusta. Pensem, per exemple, que un trirrem dels més de mil que varen intervenir a la batalla de Salamina (480 aC) portava unes quaranta tones de fusta; que la nau mitjana de l'Armada Invencible, enviada per Felip II de les Espanyes contra l'Anglaterra protestant, ja en feia flotar 350 tones, i que un *clepper* de mitjan segle XIX carretejava ell sol més de 2.000 tones de fustam.

Actualment (el 2014) l'aprofitament i consum dels arbres, fonamentalment per a llenya, fusta serrada, taulers i pasta de cel·lulosa, és sens dubte el més gran que hi ha hagut a la història, i no sembla que hagi de disminuir en els propers anys.

El consum mundial anual de fusta, incloent-hi les llenyes, és de quasi 3.370 milions de metres cúbics. Els productes primaris del sector forestal contribueixen en un 1 % al producte interior brut mundial i en un 3 % al mercat internacional de mercaderies. El valor anual de les transaccions supera els 200 bilions de dòlars americans.

En l'àmbit social, a començaments del segle XXI i d'acord amb estudis de la FAO, el bosc és important per a la subsistència de 600 milions de persones de països en desenvolupament, perquè en depenen per a l'obtenció de productes i serveis bàsics com el combustible, la recol·lecció d'aliments i la pastura per a la ramaderia.

Als països desenvolupats la superfície forestal és moltes coses alhora: un espai per al lleure que utilitzen milions de ciutadans;

un escenari que ajuda a promoure la indústria turística; un àmbit productiu, i, també, un sòl que, en determinades circumstàncies, té demanda per a la construcció d'habitatges, indústries i infraestructures i que, per tant, pot generar valuoses plusvàlues si se'n canvia l'ús boscà.

Ambientalment, a gran escala, la superfície forestal té un paper substancial en els cicles biogeoquímics de la matèria, sobretot de l'aigua, del carboni i del nitrogen.

A l'escala local, influeix en la qualitat de vida de les persones amb el seu paper regulador de l'erosió, la circulació de l'aigua, la contaminació i el soroll, i, també, en el seu rol d'element constitutiu de molts paisatges.

Aquests darrers beneficis, que solen definir-se en economia com a *externalitats*, són difícils de valorar, perquè normalment no existeix un mercat on es puguin vendre o comprar.

Alguns propietaris de boscos han treballat intensament, de moment sense èxit, en la valoració concreta d'aquests favors ambientals amb l'esperança de convèncer la societat perquè pagui aquests serveis.

Dels tentacles que partint del bosc circulen per les diferents estructures de la nostra societat, destaquen les cadenes industrials i comercials que neixen de l'aprofitament del bosc, continuen amb la transformació industrial dels productes forestals primaris, la comercialització de les manufactures i el consum d'aquestes i finalitzen en un residu que és transformat o eliminat, de manera que es compleix sempre el principi general de retornar a l'univers la matèria i l'energia que un dia varen coagular-se per formar uns arbres.

Entorn d'aquesta cadena principal giren altres satèl·lits: les administracions i els organismes locals, estatals, continentals i mundials; les universitats; les escoles especials; els centres de recerca; els mitjans de comunicació; els congressos; els fòrums, i molts

altres. Tants, que produeixen vertigen als qui volen fer una ullada al conjunt i entendre'n l'origen i les funcions.

## LA POR DE LA DESFORESTACIÓ

Amb un consum mundial tan elevat i amb una transformació històrica de tants milions d'hectàrees de bosc cap a usos agrícoles o urbans, alguns es pregunten si en cas que continuï aquest ús i despesa eliminarem els boscos de la Terra. Es demanen si és l'hora de prohibir els aprofitaments del boscam i les transformacions dels usos dels sòls forestals.

És difícil generalitzar una situació de retrocés i sobreexplotació de la superfície forestal. Hi ha parts del món on el bosc és molt poc pressionat i sectors en què els boscos creixen en recuperar zones agrícoles que han perdut rendibilitat (com passa, per exemple, als països mediterranis de la Unió Europea). En algunes zones de països en desenvolupament la desforestació és molt forta, a causa de la pressió de la població o d'una explotació destructiva sense escrúpols.

Al mateix temps, hi ha regions on la desforestació conviu amb la plantació de centenars de milers d'hectàrees d'arbres forestals, que a voltes, sobretot als tròpics, l'equilibren i fins i tot la superen.

La fusta i altres productes del bosc es consideren renovables; és a dir, que poden regenerar-se de manera natural o artificial. En conseqüència, en opinió de molts experts, la desaparició dels boscos no és tant un problema d'aprofitament com un problema de gestió.

Actualment hi ha tècniques de plantació artificial i tècniques d'aprofitament de la capacitat de regeneració natural que tenen els arbres, que garanteixen la supervivència del bosc, sempre que amb els aprofitaments hi hagi una transformació limitada de l'ecosistema.



Els arbres, doncs, no són com el carbó, el petroli o l'urani, uns productes que un cop consumits s'han acabat i hem d'esperar centenars de segles perquè hipotèticament es tornin a produir, sinó que, al contrari, tenim la possibilitat certa i demostrada d'obtenir-ne en pocs anys. Als tròpics, en menys de quinze anys, i a les zones temperades, entre quinze i cent anys segons les espècies.

És cert que qualsevol intervenció humana produeix canvis en els sistemes naturals o artificials, no hi pot haver acció sense transformació, i els boscos no en són cap excepció. En les societats democràtiques, els ciutadans han de decidir quins són els productes que volen obtenir del bosc i quin grau de transformació de la floresta estan disposats a admetre per aconseguir-los.

Voler, al mateix temps, consumir productes forestals i evitar que s'aprofitin els boscos és, generalment, un ideal impossible. Usar manufactures forestals de fora de casa per no tocar els boscos propis pot ser una hipocresia.

La transformació de la superfície forestal és una acció social que ha donat resultats brillants i resultats deplorables. Molta gent té per un encert la construcció d'algunes viles, esglésies i monuments sobre antics boscos. En canvi, els pendents desforestats dels vessants sud de la serralada litoral entre Malgrat i Cubelles, per exemple, semblen en general un resultat menys reeixit.

Alguns nihilistes, aficionats a la matemàtica pura, conjecturen que si els boscos van sorgir al devonià tardà, ara fa uns tres-cents cinquanta milions d'anys, i l'*Homo sapiens* va aparèixer fa uns dos-cents mil anys, el més probable és que les bosquíries sobrevisquin molts segles a la desaparició dels humans del planeta. Ho argumenten apel·lant al compliment de les lleis de la simetria i a un optimisme contradictori amb la seva fascinació per totes les formes de desaparició. La desforestació total de la Terra no es produirà, diuen.

## LA IMPORTÀNCIA DEL BOSCAM A CATALUNYA

A Catalunya la superfície forestal ocupa, actualment, quasi les dues tercers parts del país, uns dos milions d'hectàrees.

Una mica més de la meitat d'aquesta superfície són boscos, i l'altra meitat està poblada per diferents tipus de formacions vegetals, per terrenys abandonats per l'agricultura i la ramaderia o per sòls afectats pels incendis forestals, en els quals el bosc encara no ha pogut tornar-se a instal·lar de manera natural o artificial.

El milió d'hectàrees agrícoles i urbanitzades restants són el resultat d'una transformació històrica de la primitiva superfície forestal.

Per tant, el primer paper d'aquest sòl ha estat i és el de servir de base física a la societat i les seves activitats; la superfície forestal és el gruix de l'ordit sobre el qual anem fent i desfent.

Tanmateix, aquesta funció tan solemne queda soterrada per la frenètica activitat mercantil contemporània catalana, que es desenvolupa lluny del boscam. Per tant, el bosc apareix poc en els grans discursos de la política econòmica. Ara bé, pel fet de ser la matriu física més gran del país, figura de dret entre els primers llocs de la nostra agenda política ambiental i d'ordenació territorial.

És difícil traduir aquest paper material tan transcendent en accions pràctiques. La ciutat de Barcelona, per exemple, que sovint es presenta com a capdavantera de la filosofia ambiental, viu sense gaire consciència que la cara sud de Collserola, que li envolta l'esquena, està en bona part desforestada i en un estat deplorable. Encara que molts diran, i és veritat, que es pot exceptuar d'aquesta situació la limitada boscúria que va resultar de les repoblacions que va fer la Diputació de Barcelona després de la Guerra Civil del 1936, fa més de cinquanta anys.

Tot i aquest menysteniment econòmic, els catalans som uns grans consumidors de productes forestals. Entre els que usem els

ciudadans i els que fa servir la indústria hem arribat a superar els vuit milions de metres cúbics anuals de fusta.

Si bé és cert que molts consumidors no acaben de relacionar un mocador de paper, el cartró de la capsa de galetes o les planxes de suport del moble de fòrmica de la cuina amb la fusta, o desco-neixen que el carbó que cremen a les seves barbacoes és d'origen vegetal, la veritat és que el consum de productes derivats de la fusta és general i s'incrementa any rere any, encara que molts con-sumidors preferirien que no es tallés cap arbre.

La despesa de pasta de paper, per exemple, se situa avui en uns 169 quilos per habitant i any, xifra que continuarà augmentant, com a mínim, fins arribar als 228 quilos que gasten anualment els ciutadans alemanys. El consum de superfície forestal per al lleure també s'incrementa progressivament, i arriba a xifres fabuloses. El Montseny, per parlar d'un cas estudiat, rep més d'un milió de visitants l'any i els boscos metropolitans de Barcelona superen a bastament aquesta xifra d'usuaris.

La indústria del país relacionada amb la fusta és molt més potent del que la majoria es pensen. Avui els establiments que fa-briquen paper, cartró, mobles i taps de suro o que utilitzen la fusta per a treballs i acabats relacionats amb la construcció depassen els 4.553 i ocupen 44.621 persones, amb un volum de negoci de més de cinc mil milions d'euros anuals.<sup>1</sup>

\* \* \*

Malauradament, a Catalunya ningú publica cap estadística forestal sobre la producció i l'ús dels nostres boscos i, per tant, no hi ha dades globals sobre la fusta que es talla anualment o sobre els altres usos que fan els ciutadans de la superfície forestal.

1. Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Base de dades de sectors industrials. Any 2002.

Els operadors del sector del principi de la cadena, els talladors i les indústries de primera transformació, consideren que la producció de llenyes i fusta no supera el milió de metres cúbics anuals. Si donem aquesta xifra com a bona, podem afirmar que només produïm el 12,5 % de la fusta que consumim i que, per tant, el dèficit de la nostra balança comercial en aquest àmbit és d'envergadura.



Tradició paperera catalana. Fàbrica de paper de tina a partir de draps triturats. Productes: paper de barba superior i cartrons per a jocs de cartes. Classes especials amb marques transparents. Casa fundada el 1760 i desapareguda als anys quaranta del segle xx.

Els catalans som uns grans consumidors de productes forestals i en som uns grans importadors, els primers de les Espanyes. Podem dir, sense por d'equivocar-nos, que percentualment estem a la banda alta dels països importadors de fusta.

## EL BOSC COM A SÍMBOL ESPIRITUAL

Els boscos, des de l'aparició de l'*Homo sapiens*, també tenen una dimensió mítica i simbòlica que hem anat inventant.

Abans del desenvolupament de les religions monoteistes, el bosc tenia un paper potent com a santuari o habitatge de divinitats, en quasi totes les mitologies i tradicions. D'acord amb les llegendes grecoromanes, els esperits dels arbres morien quan es tallava el seu arbre personal, i per això abans de fer-ho calia demanar autorització a través de sacrificis i evitar així malentesos.

L'arrelament d'aquestes creences era tan important que no és estrany que l'Església cristiana medieval s'esforqués a tallar, a tort i a dret, arbres sagrats i bosquíries divines que li feien competència. Sant Martí de Tours, per exemple, és representat en certes ocasions amb una destral a la mà, rememorant un pi sagrat que va voler tallar contra la voluntat dels seus adoradors i que va desviar amb la seva fe quan els incrèduls empipats el van fer col·locar a la caiguda natural de l'arbre i varen procedir a tallar-lo.

Els arbres podien ser la llar de les nimfes i d'altres esperits positius i, també, d'espectres malèvols. En un important retaule gòtic de la seu de Manresa, per exemple, s'hi pot veure sant Nicolau expulsant un dimoni d'un arbre.

A les cultures megalítiques, d'Escandinàvia a la Mediterrània, l'arbratge simbolitzava, també, el rejuveniment anual del cosmos a la primavera. Aquesta al·legoria s'ha mantingut a tot Europa amb la tradició de ballar i jugar al voltant de l'arbre de maig o "maig", un tronc d'arbre tallat, desbrancat i escorçat que es clava engalanat a terra, al solstici d'estiu. A Catalunya moltes localitats, com Cornellà de Terri, Pla de Manlleu, Canyamars, Sant Llorenç Savall, Òrrius i Igualada, mantenen aquesta tradició o l'han recuperat.

Hi ha qui de molt antic ha concebut la terra com un ésser animat i viu, a la semblança dels humans, i ha deduït que els boscos, els arbres i les plantes tenen una ànima semblant a la seva. Avui, molts

ciudadans tenen fe en moltes d'aquestes creences, i alguns consideren un acte criminal el fet de tallar un arbre o una planta. Tot fa pensar que en el món actual uns es pregunten si hi ha alguna cosa que sigui sagrada al planeta, mentre que uns altres es demanen si n'hi ha cap que no ho sigui.

D'altra banda, el bosc ha estat l'escenari on s'han desenvolupat alguns dels contes més atractius de la literatura i de la mitologia, des del cicle artúric fins a *El Senyor dels Anells*.

En aquestes històries, el bosc se'ns ha presentat com un escenari divers, que podia tenir esperits malignes o benèvols o no tenir-ne, podia ser un indret per a la purificació o l'enviliment, podia ser un refugi o un parany. Però, en tots els casos, el bosc es presentava com una cosa eterna, inacabable i quasi sempre verda.

És evident que, com tot ésser viu de la Terra, els arbres neixen, es desenvolupen i moren; però, com que sovint el seu cicle vital és més llarg que el dels humans, la tendència de molta gent és la d'aferrar-se al bosc com una cosa estable i immutable, la de veure'l com una de les baranes sòlides on podem recolzar-nos al llarg de la vida.

Per als qui ho perceben així, tallar els arbres d'un bosc és un veritable atac a la seva estabilitat psicològica, i l'oposició dels ciudadans que tenen aquesta filosofia a qualsevol transformació del bosc pot ser sagnant.

\* \* \*

En els darrers decennis, els boscos i els llacs han estat utilitzats pels científics per estudiar els sistemes naturals, i s'han fet grans progressos en el coneixement del seu funcionament i de les conseqüències de les activitats humanes en la seva estabilitat i evolució. Molt sovint, per simplificar el treball, s'han considerat com a sis-

temes tancats, tot i que en realitat són oberts i ben oberts a tota mena d'influències, entre elles la de l'home.

Hi ha hagut persones radicals que, sota l'ascendència d'aquests corrents de pensament, han elevat a dogma algunes hipòtesis i alguns resultats parcials de la ciència i han oblidat, en general, que la recerca científica no té final. Han creat una nova religió, el naturalisme espiritualista, molt preocupat per immobilitzar els sistemes naturals i evitar els canvis promoguts per la societat, als quals consideren nefastos, artificials i impurs, de vegades amb raó.

#### ELS EMBLEMES POLÍTICS I ELS BOSCOS

La política també s'ha servit dels arbres i els boscos com a símbols per fer arribar idees i conceptes a la societat.

En molts escuts heràldics i de partits polítics s'hi troben arbres i bosquíes. Les fulles de roure en la simbologia política i militar alemanya o les branques d'arboç de l'escut de la vila d'Arbúcies en són un exemple entre centenars.

Altres arbres simbolitzen alliberament, com els anomenats *arbres de la llibertat*, que varen començar a plantar-se a Amèrica del Nord durant la guerra d'independència i que, uns anys més tard, varen adoptar els revolucionaris francesos com un dels emblemes més apreciats dels seus ideals. L'acció de plantar-los es va convertir en una gran festa cívica promoguda pel Govern renovador.

Aquests actes tan significatius van travessar les fronteres de França i es van estendre arreu. A les Espanyes, el costum fou introduït per Josep Bonaparte i pels partidaris de la Revolució Francesa.

No cal dir que, en assolir aquest valor emblemàtic, els arbres de l'alliberament, que per si mateixos no tenien cap opinió política, varen convertir-se en enemics d'altres visions, fossin angleses, contrarevolucionàries, de partidaris de Ferran VII o carlines,

i moltes vegades foren tallats sense contemplacions pels adversaris d'aquells que els havien plantat.

A Catalunya hi va haver una revifada de la plantació dels arbres de la llibertat amb l'arribada de la primera república. Els republicans federals en posaren a molts municipis. Potser el més famós, avui desaparegut, fou el roure que es va trasplantar de Sant Cugat a la plaça Universitat de Barcelona l'11 de febrer de 1869, el dia que es reunien per primer cop les Corts Constituents a Madrid. D'altres, també plantats en aquella època, com els plàtans de Colera, Llançà i Arbúcies, avui encara són ben vius.

Més tard, els dies de l'arbre van esdevenir un acte d'exaltació dels beneficis del bosc. Tanmateix, no van perdre el caràcter polític; a les Espanyes, per exemple, l'esdeveniment es va usar, durant la Restauració i la dictadura de Primo de Rivera, per reforçar el nacionalisme espanyol d'arrel castellana.

De vegades, un bosc esdevé un santuari històric, com és el cas de Katyn, prop de la ciutat russa de Smolensk, on l'any 1940 la policia secreta soviètica va massacrar milers d'oficials i altres persones significades de Polònia.

Altres bosquíes es destaquen perquè els seus propietaris hi han volgut manifestar una idea política; l'esvàstica gegant que es va construir amb làrixs al poble de Zernikow, a uns cent quilòmetres de Berlín, n'és un exemple.

El bosc nacional de Catalunya que va voler organitzar-se a Montserrat després de l'incendi forestal de 1986, en el marc del Programa Foc Verd, estava en aquesta línia. Per a alguns, el bosc identificador havia de ser el talismà que evités un nou atemptat al cor de la nostra nació; per a d'altres, era una estratègia per amagar la manca d'una política de prevenció i extinció d'incendis forestals mínimament defensable.



## MATERIALISME I IDEALISME BOSCANS

Els aprofitaments dels boscos i el consum dels seus productes conviuen amb molts d'aquests homenatges, mites, símbols i supersticions, els quals persisteixen ben vius en la nostra societat.

És una temeritat proposar mesures forestals de qualsevol tipus sense tenir present tota aquesta complexitat. Pensar que l'únic camí sensat és refiar-se exclusivament de les aportacions de la ciència o dels mercats pot ser insuficient. Imposar visions mitificades dels boscos, apel·lant a raons espirituals o morals, també pot generar errors difícils de corregir.

En els propers capítols es veuran exemples de polítiques influïdes per una opció o l'altra. Els resultats són de tot tipus. Però, en general, quan una d'aquestes dues visions s'ha imposat sense tenir en compte l'altra, els efectes han estat decebedors.

© Joan Ignasi Castelló Vidal, 2016  
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2017  
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida  
editorial@pageseditors.cat  
www.pageseditors.cat  
Primera edició: març de 2017  
ISBN: 978-84-9975-829-9  
DL L 39-2017  
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L  
www.bobala.cat

— imprès a **lleida** —

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreueu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <[www.cedro.org](http://www.cedro.org)>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.